

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: **Dr. KUN BÉLA** és **Dr. RÉVÉSZ IMRE.** Főmunkatárs: **Dr. SZÁSZ IMRE.**

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Nyílnak az iskolák.

Nyílnak az iskolák, nőnek a gondok. Egyházközsegeinknek talán mindegyike bizonytalanságban van a felől, hogy mi is lesz az egyház veteményes kertjeivel. Nemesak az a baj, hogy pénz nincs, hanem az, hogy szeretet sincs az iskola, vagy legalább is az egyház iskolája iránt. Olyan sokan vannak, aki szépen megnyugosznak a változhatatlannak talált helyzetbe, sőt némi meglepedést találnak abban a hiú képzeletben, hogy az egyház terhe csökken, ha az iskola másé lesz. Azzal pedig kevés ember törődik, hogy mi lesz húsz év múlva, amikor majd azok intézik a köz ügyeit, akik már nem a mi iskoláinkban nőnek fel.

Az meg éppen senkinek sem jut eszébe, hogy ahány iskola kapuja bezárul, annyival kevesebb református magyar fiúnak van kilátása a jövő elhelyezkedésre. A mi iskoláinkban a mi fiaink nyertek kenyeret, mint tanítók, tanárok. Ha nem lesz a miénk az iskola, nem bizonyos, hogy nem idegenek fogják-e már tíztizenöt év múlva is a gyermekeinket tanítani.

Ezt a szempontot különösen azoknak kellene figyelemre méltatni, akik maguk is családapák. Láthatjuk, hogy a gyermekeink ma is milyen keservesen tudnak egy darabka kenyérhez jutni. A napokban volt kezemben egy nagy csapat kérvény, altiszti — 1918 előtt úgy mondtuk: szolgai — állásokért. A folyamodók közt soknak van érettségi bizonyítványa, sőt van olyan is, aki egyetemen járt. Ebből nem vonok semmi következtetést, de eszembe jut, hogy van sok olyan református tanító, aki érettségit tett, jogot, vagy bölcsészetet végzett s boldog, hogy tanítói oklevelet szerezvén, állást is kapott. Ezek elől elzárjuk még ezt a lehetőséget is.

A családapáknak pedig méltán nőhet a gondjuk az iskola nyitásával, egyéb okokból is. Aki olyan helyen lakik, ahol középiskola is van, még csak él valahogy. De akinek házon kívül kell taníttatni a gyermekét, mit csináljon a mai fizetéstelen és terméstelen világban. Könnyű adni a jó tanácsot, hogy hát ne taníttassa a

fiát, adja gyakorlati pályára. De hát mire? Iparostanulónak sem veszik be a gyermeket jobb helyre négy középiskolai osztály nélkül. Béresnek, kondásnak a pap, a tanító még sem nevelheti a gyermekét.

Nem is neveli. Kinlódik, ahogy tud. Látom, az egyetemen is alighanem növekedni fog az országból — ha tán a Tiszamentérről nem is — a jelentkezők száma. Ezt is megértem. Olyan állásokra, amelyekhez régen hat osztály is jó volt, ma már legalább is jogvégzettséget kezdenek kívánni s jelentkező így is van elég. Meg minden egyébtől eltekintve: mit csináljon a gondos apa a tizennyolc éves fiával, akit az érettségi bizonyítvánnyal sehova sem tud elhelyezni. Ha nem gondoskodik számára foglalkozásról, alkalmat ad, éppen ebben a legveszedelmesebb korban a lezüllésre.

Könnyű a jó tanács, de a lehetőségekkel is számolni kell. Az én egyetlen fiam gimnáziumi érettségi után iparostanoncnak állt be, ipari felsőbb iskolába ment s most szép pozícióban van. Igenám, de ez akkor történt, amikor még volt alkalom az elhelyezkedésre s a vállalatok nem rettegtek a holnapi naptól. Ma elmehet a fiatal ember ipari pályára, ott sem jut kenyérhez. Mégis csak jó az egyetem, ott legalább négy-öt évig van foglalkozása, az alatt meg tán majd csak változik a világ.

De itt jön aztán az új gond, a legnagyobb gond s különösen tiszántúli gond. Miből lehet a fiút beiratni? Miből lehet a tandíjat fizetni? Országszerte sok az anyagi gond, de annyi, mint az évek óta sújtott tiszántúli vidéken, még sincs.

Az országnak ezt a részét pusztította a török veszedelem, most ezt a részét pusztítja a legnagyobb nyomorúság.

Atyámiai, tiszántúli magyarok, akiknek ősei meg tudtak küzdeni minden veszedelemmel és megtartották a magyarságot és megtartották az evangéliumi hitet, kétségbe ne essetek sok bajtok között. Nektek kell a magyarság fundamentumának lenni a jövőben is.

KÖZELET

„Helytálló adatok.“

A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara 6541—1932. számú, augusztus 31-én kelt körlevelet küldött szét a községeknek, amely szóról-szóra így hangzik: „Illetékes helyről a Kamara felhívást kapott arra, hogy tekintettel az egyházi adóknak és párbéreknek jóformán mindenütt változó és felekezetenként is eltérő kivétési módjára és összecszerúságára, igyekezzen az egyházi adózásra nézve megbízható adatokat szerezni.

Fentiek értelmében *helytálló adatokat* csakis a tek. Elöljáróságtól kaphatunk, ezért tisztelettel kérjük, hogy alábbi kérdőívünket kitöltve, azt a Kamarához eljuttatni sziveskedjék.“ Aláírás. Ennyit tartalmaz csupán a körlevél, a mi számunkra azonban sokkal többet, mint kellene. Első pillanatra azon is elgondolkozhatunk, mi köze a Mezőgazdasági Kamarának az egyházi adókhoz, amikor se nem finanszírozó hivatal, sem nem minisztérium. A Kamara — úgy látszik — nem is a maga céljaira akarja felhasználni azokat a bizonyos „helytálló adatokat“, hanem az a bizonytalan „illetékes hely“, amely a Kamarát használja fel a „helytálló adatok“ összegyűjtésére.

Csodálatos dolog ez, hogy eddig a kutya se gondolt velünk, most meg mindenki csak velünk törődik. Jónéhány kérdőívet már kitöltöttünk mostanában az egyházi és iskolai adóztatásra vonatkozóan, amit egyszer a miniszter úr küldött, aztán az alispán úr, majd a tanfelügyelőség s most a Kamara is bekapcsolódik a kis kíváncsiak folyton kérdező akciójába.

TARCA

Goethe és a zarándokok.

A német centenárium alkalmából került kezembe Goethe „Olaszországi utazása“ és benne a következő, röviden vázolt történet.

A nagy filozofus-költő álnévvel, mint Philipp Möller leipzig-i kereskedő utazik Vencébe. Hajója 1786 szeptember 28-án a Brentán halad lefelé, az Adria felé. A fedélzet sűrűn tele utasokkal, csak két kopott, idegen csuhás húzódtott el a barátságtalan tekintetek elől a hajó elrekesztett végébe, a kormányos mögé.

Goethe megtudta, hogy német szerzetesek és szóba elegyedett velük, tolmácsolva a körülálló kíváncsiaknak hozzájuk intézett kérdéseit.

Az egyik szerzetes elmondta, hogy sokat nélkülöztek, mert sajnálatosan sok a barátságtalan és hitetlen ember, és pedig éppen a katolikus városokban. Sok helyen kiutasították őket szívtelenül, de a protestánsok nem ilyenek.

Itt beleszólt a történetébe, hogy egy pro-

Az eddigi kérdőíveknél azonban meg volt személyünknek, hivatásunknak és hivatalunknak az a megbecsülése, hogy egyenesen hozzánk, a lelkészi hivatalokhoz küldték őket, míg a Mezőgazdasági Kamara, vagy az a bizonyos „illetékes hely“ nem tart bennünket eléggé megbízhatónak ahhoz, hogy *helytálló adatokat* közöljünk.

Hát ennyire lenézett és megvetett lett a mi hivatalunk és hivatásunk, hogy a paláttal már folyton csak szegényünket kell takarítani? Egy református lelkész ne tudna helytálló adatokkal szolgálni? Legalábbis kétségbe vonja a Mezőgazdasági Kamara és az „illetékes hely“, hogy tudja. Ki tudja, hány lépés választ el az ilyenek után attól, hogy „illetékes helyen“ kétségbe vonják esetleg tősgyökeres magyarságunkat és hazafiságunkat is? Ha így gondolkoznak felőlünk a „magas polcon“, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy az egyszerűbb emberek körében a lelkészt is még nagyon sokszor a közönségesen „nadrágos embereknek“ nevezett csoportba sorozzák.

Az egyetemes református lelkészi kar tekintélyét csorbitja minden ilyen világi hatóság vagy hatalom részéről tett intézkedés, ami ellen tiltakoznunk kell! De hol? Hány református lelkész tagja van pl. a képviselőháznak, vagy csupán a községi képviselőtestületeknek is hány helyen nem tagja a lelkész?! Egyszóval: nincs szavunk! Ha volna... talán akkor tiltakoznánk, de így csak hallgatunk.

Befejezésül pedig ideiktatom a „helytálló adatok“ megszületését. A „csakis a tek. községi Elöljáróság“ nem meri önféjéből kitölteni a küldött kérdőívet, mert fél, hogy *helyt nem álló* adatokat talál írni s éppen azért a körlevelet teljes egészében átküldi a lelkészi hivatalhoz a szerinte egyedül *helytálló*, a Kamara szerint

testáns lelkész igen szívesen fogadta, a felesége pedig nemcsak hogy bőven megvendégelte, de férje tudta nélkül egy tallér útravalót adott nekik. „Azóta mindennapi imánkba foglaljuk — mondta —, a derék úrnőt, hogy az Úr vezesse el őt az igaz hit megismeréséhez és az idvességhez...“

Az érdekes tolmácsolás nem maradt hatás nélkül és a rácson túl állók sűrűn dobálták be pénzecskéiket a szegény zarándokoknak. Erre ők német szentképeket vettek elő és osztogatni kezdték, megkérve az ismeretlen urat, hogy magyarázza meg e képecskék csodatevő hatását.

A szabadgondolkodó Goethe egy percig sem gondolkodva szívesen teljesítette ezt a protestáns voltával nem igen egyező kérelmet.

A kormányos aztán meg is ígérte, hogy elvezeti a német szerzeteseket egy nagy zarándokfogadó kolostorba. Csak utóbb derült ki, hogy ez a díszes épület üres és egyelőre zarándokokat nem fogadhat...

Azóta sok víz lefolyt a kis Brenta-folyón.

Sz. Z.

helyt nem álló adatok bejegyzésére. Így aztán szépen bejegyzem a Kamara szerint *helyt nem álló* adatokat, hogy amikor a „csakis a tek. községi Előjáróság“ a Kamarán keresztül felterjeszti az „illetékes helyre“, a helyt nem álló adatok olyan helytálló adatokká változnak át, mint a pinyt!

Solymosi József.

A debreceni krematórium.

Olvastuk a napilapokban, hogy Chilében egyik róm. kath. székesegyház a tűz áldozata lett. Benne hamvadt el a püspök számtalan hívével. Olvastuk a lapokban, hogy világvárosi színházak, áruházak, újabban mozik porrá égtek, igen sokan eltűntek, mert teljesen elhamvadtak, hamvaik elvegyültek az épület elszenesedett törmelékében.

Gyakran megtörténik, hogy lakóházak égésénél, vagy más tűzkatasztrófa alkalmával véletlen tűzhalált szenvednek, elhamvadnak emberek a felismerhetetlenségig.

Az a kérdés most már, hogy a római egyház s dogmatika milyen álláspontot foglal el az ily esetek, elhamvasztásokkal szemben?

Szándékosan írtam: római egyház s dogmatika, mert Isten szuverén hatalma kétségen felül áll!

A római egyház ily tűzkatasztrófák alkalmával adott tények előtt áll, azokat kénytelen akeptálni. Schol nem olvastam, soha nem hallottam, hogy a római egyház az ily elhamvasztásokkal szemben kétséget támasztott volna a feltámadás, idvezülés s örök élet szempontjából.

A következetesség szempontjából ha a római egyháznak á-t kellett mondania a tűzkatasztrófák alkalmával történt elhamvasztásokra vonatkozólag, úgy b-t kell mondania a krematoriumi fakultatív elhamvasztások tekintetében is.

Kétségtelen továbbá azon tény is, hogy a római egyház, dogmatika, hit- és világnézete, hatásköre csak a római egyház körzetére, híveire terjedhet ki. A nem római katolikus egyházakra, tagjaira nem tartozik.

Ez csak természetes minden bizsonnyal!

Ha a más hit- és világnézetűek, ha a kálvinisták, lutheránusok, baptisták vagy az izraeliták, vagy éppen a felekezeteken kívüliek közül valaki a fakultatív halotthamvasztás alapján tetemét a krematóriumban akarja elhamvasztatni, ugyan mi köze ahhoz a római dogmatikának, mely kizárólag a római egyházra tartozik?!

Mi okon magyarázható meg a római egyház gátlása, hatalmi túltengése, aggályoskodása más felekezetűek s világnézetűek lelki üdvével, túlvilági sorsával szemben? Egyetemes keresztényi, philantropiai szempontból nem magyarázható meg a római egyház ezen magatartása.

A krematórium fakultatív működése nem azt jelenti, hogy minden római kath. hívó elhamvasztassék a régi lutherani comburantur törvény álláspontja szerint, vagy hogy egyes

katholikusoknak is *muszáj* magukat elégettetni, hanem csak azt jelenti, hogy a más hit- és világnézetűeknek meg van adva a lehetőség arra, hogy tetemét, holttestét elégettetheti végső akarata szerint, amely holttestemmel rendelkezni mégis csak az illető érdekelteknek van legtöbb joga s nem a római egyház dogmatikájának.

Ha az orvos engemet megtilt egyes nehezebben emészthető ételek használatától, ez nem azt teszi, hogy minden ilyen ételneműek teljesen kiirtandók a föld kerekéről s az emberiség használatából, hanem csak azt, hogy én tartózkodom azok élvezetétől s másokat nem gátolhatok meg abban, ami megengedhetetlen önzés, érthetetlen, visszatetsző túlkapás, jogtalanság volna!

Mennyi sok dolog, avagy intézmény van, melyekkel én nem akarok, vagy nem tudok, vagy nem tudhatok élni anélkül, hogy csak eszembe is jutna mások szabadságát is azok használatában korlátozni, megakadályozni!

Eppen ilyen a krematórium ügye is!

Az országos törvényekkel biztosított vallás-és lelkiismereti szabadságból folyólag sem a római egyháznak nincs joga, sem a belügyminiszteriumnak nem feladata, hivatása meggátolni, betiltani a már egyszer felépített, meglévő krematórium fakultatív működését, mert hiszen az nem egy felekezet következtelen, indokolatlan kifogásai szempontjából bírálható el.

M—s.

HÍRADÁS

Leánytábor a Balatonon.

Száz fiatal leány jött össze az ország minden részéből, sőt megszállott területről is a balatonszárszói üdülőtáborban, hol a református diákok Soli Deo Gloria Szövetsége rendezi meg évről-évre a konferenciák egész sorát. A közép- és főiskolás leányok, fiúk után most legutóbb a városok és falvak otthon élő leányait, hivatalokban, üzletekben dolgozókat, tanítónőket stb. hívta össze 10 napra kellemes üdülésre, pihenésre és csodálatos lelki épülésre.

Mikor 100 fiatal leányarcra rávilágított az első este feledhetetlen tábortüze, mikor elmondták a csoportok, honnan jöttek, mi hozta őket ide... elmondták a megszállott területek hazasíró lelkük minden szenvedését és emésztő vágyát, elmondták a megfáradt, küzdő, fiatal lelkük a vigasztalás, útmutatás után való sóvárgásukat, hogy lelki egyensúlyt keresnek, örömet, reménységet, hitet... Mindnyájunk szemét könny lepte el... Táborház mellett micsoda csodálatos érzések támadnak a szívben... Köszöntöttük őket öleléssel, könnyel, imával; felsírtak a zsoldárok, majd a szép magyar irredenta és régi nóták s ők összeborulva sírtak ott a szárszói hegyoldalon, pislogó tűz mellett.

Szatmár, Losonc, Nagykároly, Budapest, Újpest, Debrecen, Kecskemét, Szeged, Dombóvár, Dunaföldvár stb., stb. városok s falvak küldték el leánycsoportjaik által üzeneteiket s küldték őket látásokat látni, hogyha hazatérnek, tovább adhassák az otthonmaradt, küzdő, szomorú testvéreknek.

Megláttam ott most nagyon mélyen, hogy a magyar fiatalság sorsa nagyon nehéz és örömtelen. Van ugyan itt-ott még egy-egy kacagó, felszínen tündöklő, örömök és szórakozások között táncoló, gondtalan kis csapat, de beláthatatlan sok jön utánuk, akik lehajlott fejjel keresik az állást, a kenyeret, az otthont, a jövendőt, keresi lelkük az álmok és tettek mezejét, feszülő karjuk izmai a munkát és terhet, csóktalan szájuk a dalt és nevetést, a galambfészket és fiókákat... Keresi sok-sok az Istent!

És ezek jönnek leginkább Szársóra a konferenciára, hogy Isten orcája előtt belenézzenek a nehéz kérdések és titkok sötét mélyébe, megtanuljanak itt állás nélkül, kenyér nélkül, csóktalanul, galambfészkek nélkül is boldogok lenni — nagy önmehtagadások árán.

A fürdés, csónakázás, napi kirándulások, tábortüzek, szórakoztató nótákat nyújtanak, a lelki része a konferenciának abból áll, hogy reggelként csoportos bibliatanulmányozás folyik. Most a bűnbánó, bocsánatot nyert, s örvendező, bizonyágtevő, szolgáló és látásokat látó emberarcokat néztük meg az Ige tükrében, hogy mi is hogyan lehetnének ilyenek. Naponta egy előadás világított bele a mai női élet nehézségeibe.

Álarc nélkül. A sokféle álarcot hordó nőről s Isten előtt álarc nélküli boldog életről. Németh Erzsébet titkáró beszélt.

Magamban. Sajó Margit vallástanárnő a férjhez nem ment leány életét mutatta be, hogy hogyan lehet gazdag, boldog, szolgáló élet, ha nem egyedül, Isten nélkül élem a magános életet.

A magyar nő küldetéséről Szenteh Dezsőné tartott pompás előadást, elénkállítva micsoda szent küldetés volt a múltban is a magyar női élet s ma különösen annak kell érezni minden vonalon.

Kovácsné Huszár Jolán a *vegyesházasságok nehéz lelki problémáiról* beszélt, dr. Kádár Mihály pedig orvosi, tudományos alapon bizonyította be, hogy a *családi élet* fejlődése, szépsége és boldogsága egyedül *keresztén, bibliai alapon* virágozhatik csak ki igazán. Hangsúlyozta a komoly, hívő, házias, igénytelen leánytípus kitermelését, hogy több boldog és megelégedett családot alapíthasson a jövő fiatalsága.

Minden előadás igen sok hozzászólást váltott ki s megrendülve láttunk bele leányaink nagy, nehéz kérdéseibe, a kísértések mélységeibe, az egyedüliségükbe (sajnos, nem tudnak egyek lenni anyáikkal) s mennyire vágyódnak az igazi értékek után... Sokszor gondoltam: bár száz édesanya állhatna most itt észrevétlenül, hogy ráhullhatna lelkükre a vallomások forró zápora, együtt indulhatnánk el, innen

leányaikkal új életre, a jövendő megépítésre és megszüpítésére.

A búcsú este volt a legmeggrázóbb, amikor szép, komoly zsoltárok után megszólaltak a lelkek: hogyan jöttem ide, mit nyertem itt, hogyan indulok haza...

Száz fej borult le sírva a hosszú, kopott faasztalokra s minden vallomás azt rebegette: többet nyertem itt mindennél, többet sok bálnál, mulatságnál, szép ruhánál, jó társaságnál, szórakozásnál... Nyertem szent látásokat, csodálatos életlehetőségeket; szolgálatok szépségeibe láttam bele... Szegényen, örömtelenül gazdag lehetek, királyi lélek lehetek, ha szívem Krisztusnak adom.

A konferencia útravalója ez az Ige volt: A teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését. Akiket Isten lelke vezérel, azok Istennek fiai. (Római levél.)

Vezessen ez a lélek haza benneteket, kit hova vár az élet: otthonba, iskolába, hivatalba, vagy más munkamezőre. Mindenütt sóvárogva vár benneteket, várja szolgálataitokat, tiszta, hű, szerény, hívő szíveteket — a bűnös, szomorú világ.

Kovácsné Huszár Jolán.

IRODALOM

A hit misztériuma. Írta *tordai Vasady Béla*, a *szentséges hittudományok doktora és professzora*. *Sárospatak, 1931. 271 lap.*

Pál apostol említi (1. Tim. 3, 9.) a „hit titkát“ (τὸ μυστήριον τῆς πίστεως). A hit — már t. i. az a *kijelentéshit*, amelyet az Ige a maga hármasság alakjában, mint testté lett Ige, mint írott Ige és mint hirdetett Ige szokott kiváltani a hívő lelkekben — titok, misztérium, csoda. Nem azért, mert olyan igazságok foglaltatnak benne, amelyeket megérteni nem tudunk, olyanok mellett, amelyeket jól megértünk, hanem azért, mert a hit *magá*, annak egész lényege és világa paradoxszerű, titokzatos antinómiákkal, belső feszültségekkel teljes. És e paradoxonok és antinómiák „arról a legfőbb Valóságról, arról a deus revelatus-ról (aki ugyanakkor deus absconditus is!) tesznek bizonyosságot, aki nem engedheti meg azt, hogy mi értelmi munkánk által uralmunk alá hajtsuk Őt.“ (238. l.) Ennek a gondolatnak alaposan tudományos és minden részletre kiterjedő szétágaztatásával találkozunk ebben a könyvben, amellyel a rendkívül termékeny fiatal tudós, „A valláspszichológia fejlődésének története“, „Girgensohn Károly élete és munkássága“ és a német Kant-Gesellschaft által jutalmazott „Psychologie des Glaubens“ (hogy csak nagy munkáit említsük) szerzője a magyar theologiai tudományosságot megajándékozta. Ajándék, nagyértékű és kedves ajándék ez az abszolút tudományossága mellett vonzó melegséggel megírt könyv nemcsak a theologiai tudomány, de minden hívő lélek számára, mert itten a valláspszichológiának, ennek a fiatal

tudománynak legalaposabb, legátfogóbb és legmodernebb magyar művelője most nem mint valláspszichológus, hanem mint *hívő református theologus és dogmatikus* mutatkozik be előttünk, aki elsősorban nem meglepően nagy tudományával, hanem *hitének* erejével, melegével és alázatosságával vonzza a lelkünket.

Ebben a megállapításban most már további két megállapítás foglaltatik. Az egyik az, hogy ez a tudományos könyv *építő könyv*: felelőségre-riasztó, büntudatra-hívó, Isten színe elé kényszerítő, egzisztenciánkba vágó olvasmány. Az ítéletes és kegyelmes Isten (*Otto* szavaival: a „mysterium tremendum“ és a „mysterium fascinans“) által kiváltott félelem és bizalom, rettegés és megnyugvás, erkölcsi megsemmisülés és erkölcsi fölemelkedés egész „reális élet-dialektikáját“ bennünk mozgalomba hozó könyv. Akinek *csak* theologiai tanulmányozáshoz van kedve, az ne is vegye elő. (Bár természetesen mint tisztán intellektuális foglalkozás is nagy élvezetet nyújt olvasása azoknak, akik szeretik a szigorúan logikus kifejtéseket, a részek és fejezetek szoros, könnyed és természetes kapcsolódását és megszokják az írónak részben Kierkegaard-tól és a dialektikai theologia képviselőitől kölcsönzött kifejezéseit és újszerű terminológiáját, mint pl. kvalitatív ugrás, egyidejűség, egzisztencializmus, egzisztenciális rezonálás, transzszociológiai szintézis, az aktuális Isten, Isten mint életünk krízise, transzsubjektívus minimum, circulus salvificus, eszkatológiai „most“, Krisztus „inkognitó“-ja, kontrasztharmónia stb., továbbá sajátos dialektikáját, egymást követő paradoxonjait.)

A másik megállapítás az, hogy csak egészen természetesnek vehetjük, ha ebben a könyvben a Schleiermacherre visszamenő valláslélektani vagy *élmény-theologia*, meg a reformátorokra és a Szentírásra visszamenő *dialektikai theologia* poláris ellentétének meggyőző *szintézisével*, kibékítésével találkozunk. Előbbi a vallás és a hit *emberi, lélektani* oldalának kitanulmányozása és kiépítése közben mindjobban megfelejtkezett a hit „transzsubjektív“, *istenitényezőjéről*, a hitaktus transzcendens kiváltójáról, vagyis magának a *valóságos* Istennek *aktív és aktuális* szerepéről a hit keletkezésében (arról, amit Luther mond: „a hit Istennek bennünk való munkája“), és ennek következtében a Barth által találóan „vallási rövidzárlat“-nak nevezett *pszichológizmus* szélsőségébe tévedt. A dialektikai theologia viszont, midőn a theologiai vizsgálódás súlypontját és kiinduláspontját — igen helyesen — az emberből *Istenbe* helyezte vissza, vagyis a keresztyénség megértését az „alulról-felfele“ vonal helyett a „felülről — lefele“ vonallal tette lehetővé, ugyanakkor *némely képviselőjében* egészen elhanyagolta vagy szándékosan mellőzte a hitnek kétségtelenül meglévő „élményjellegét“, lélektani, szubjektív oldalát, s ezért (szerzőnk kifejezését használva) a *theológizmus* egyoldalú-

ságába esett. Ezt a két szélsőséget kiegyenlíteni nálunk senkisésem hivatottabb és alkalmasabb Vasadynál, a kifejezetten valláspszichológus-dogmatikusnál (noha mások is megtették, így különösen Nagy Géza, Barth theológiájának előzményei, kritikája és jelentősége 1931). — Könyve mesteri igazolása annak, amit ő mond (194. l.): „a pszichológiával foglalkozó embernek nem kell okvetlenül a pszichológizmus egyoldalúságát képviselő embernek is lennie, sőt a lélektant sok tekintetben a theologia szolgálatába is állíthatja.“ Központi gondolata az, hogy a hit az ember egész valójának *exisztenciális rezonálása*, visszhangzása a kijelentő Istenre, tehát benne van a megrendülés, az élmény is; azonban a hit *több*, mint élmény, és annak mint egziszt. rezonálásnak kiváltója és munkálója minden konkrét esetben *Isten*: az Ige és a Szentlélek. Tavasz *„theológizmusa“* ellenében megállapítja (199.): „Nem hiszünk az izoláltan álló élménynélküli hitben. De ugyanakkor nem szabad melegegdednünk a merő hitelménnyel sem.“ Vasady méltó tanítványa a modern theologia „összefoglaló szellemének“, a poláris beállítottságú nagy német theologusnak, a korán elhalt *Girgensohn* Károlynak.

Vasady könyve a református dogmatika és etika egész tartalmának összesűritését adja, a hit misztériumának középponti gondolata körül elhelyezve. Bár a „rendszer“ ő perhorreszkálja, mert az *élet* theologusa akar lenni, élet és fogalmi szisztéma pedig megölő ellenségei egymásnak (XI. rész 2.), mégis lehetetlen, hogy a „sola fide“ theologusa, aki az „Ige és hit“ korrelációjára épít fel mindent, amennyiben a kijelentéshitet választja tárgyának, e körül és ezzel együtt mindent el ne mondjon, ami a református dogmatikába és etikába tartozik. A Heid. Káté hármass felosztásából indul ki: a III. részben a váltság, a IV-ben a hit reformátori dogmatikáját sűriti össze, tehát óbort ad új tömlőben, mint ama „mennyeek országa felől megtanított írástudó, ki hasonlatos az olyan gazdához, aki *őt és újat* hoz elő az ő éléstárából“ (Máté 13,52). A nagy dán, *Kierkegaard* és a dialektikai theologia képviselői: *Barth, Gogarten*, a két *Brunner, Bultman, Thurneysen* és *Althaus* kalauzolásával behatol a reformátorok gondolatkinces-bányájának legelrejtettebb zugaiba is. És kitűnik keze alatt (s ez könyvének nem kis érdeme), hogy a reformátori és különösen a kálvini theologia mennyire *modernebb*, a legújabb tudományos és főként valláslélektani felfedezésekkel, megállapításokkal mennyire egyezőbb, mint akár a racionalizmus, akár a Kant-hegeli idealizmus, akár a ritschliánizmus vagy akármelyik újabb irány theológiája — egyszerűen azért, mert az *Ige* theológiája s nem muló emberi rendszer. Mint a dialektikai theológiában, Vasadynál is *a reformátori gondolatvilág reneszánsz-ával találkozunk*.

Utoljára hagytuk annak a vonásnak ismeretetését, amely Vasady könyvére legjellemzőbb

vonás. Ez pedig annak az igazságnak manifesztációja, hogy *theologus csak hívő egyéniség lehet*. A theologia éltetője a hit — ennek kifejtésére egész külön fejezetet szentel. A theologus nem állhat érdektelenül, semleges az ő tárgyával szemben, — mert az ő tárgya voltaképpen nem tárgy, hanem *Alany*: az ő hitének és theologiai gondolkodásának éltetője, kezdeményezője maga a személyes élő Isten, *Akihez öneki személyesen, egzisztenciálisan viszonyulnia kell*. Ezt nevezi Vasady *theologiai egzisztencializmus*-nak. És ez az, amiről a theologia legtöbbször megfélekedett. A *főlényes*, *hívős*, *közömbös*, „*tárgyilagos*“, szenvedélymentes foglalkozás a theológiával, mely azzal áltatta magát, hogy fogalmai és rendszerei segítségével végképpen *rendbejöhessen* Istennel és ad acta teheti Őt, nemcsak önámítás volt, hanem a hitetlenség egyik formája. Ismertünk theologusokat, akik nem voltak hívő lelkek, vagy legalább is hitük és theologiai tudományuk között nem volt észrevehető semmi kapcsolat. Pedig — ezt hirdeti meggyőzően Vasady könyve — a theologiai munkálkodás *egzisztenciális ügy*. A hitben való megismerés és gondolkodás egzisztenciális megismerés és gondolkodás. A theologia *magának a hitnek mozgalmá*, kibontakozása; a hit pedig egzisztenciális rezonálás. Minden ilyen rezonálás pillanatában rádöbbenünk arra, hogy mi egy örökkévalóságra szóló döntés előtt állunk. Ezért igazi theologusnak lenni a legéletbevágóbb dolog, a lét vagy nemlét kérdése, nemcsak az ész, de a szív és akarat ügye is. Ezért az igazi theologus nemcsak az értelmével, de a lelkiismeretével is gondolkodik, megismerő tevékenységében is állandóan a bűnbánatnak és Isten színe előtti vezeklésnek útját tapodja. (136—137. l.) Ahogy már Neander megmondta régen: „*pectus est, quod theologum facit*“, és még régebben Luther: „*vivendo, immo moriendo et damnando fit theologus, non intelligendo, legendo aut speculando*“. (218. l.) A theologusnak „*monologizáló*“ lélekből „*dialógikus*“ lélekké, állandóan Istennel beszélő lélekké kell átalakulnia. Válságban levő, megszorult és Istenre szorult léleknek kell magát éreznie. Csak így fakad az ő theológiája *életből* és így fog *életet* fakasztani. Körülbelül ezekben lehet nagyon röviden összefoglalni szerzőnknek a theologiai egzisztencializmusra vonatkozó rendkívül nagy horderejű gondolatait. Bizonyos mennyei vitalizmus és pragmatizmus napfénye ömlik el az egész könyvön.

„Theologus én-je szabadságharcának“ tekinteti szerzőnk ezt a könyvét, amely én-jét meg kellett tagadnia akkor, mikor „A hit lélektana“ írása-közben kényszerítve volt a hittel pusztán lélektani szempontból foglalkozni s kénytelen volt érezni e szempont elégtelenségét. De ugyanakkor ez a felszabadult „theologus-én“ a reformátorok alázatosságával vallja, hogy ő nem készen levő, nem „beérkezett“, hanem útban levő, zárandokoló theologus, „theologus viator“.

Természetes: hiszen az egzisztenciális theologuslét, amely azonos magával a hívő-léttel, e földön mindig töredék, befejezetlen, eszmény marad. A theologus olyan mértékben halad előre az igazságban, amilyen mértékben előre halad a *hitben és a hit engedelmisségében*.

Nagyon sokat tudtunk és szeretünk volna még elmondani erről a nagyon kedves könyvről, amelynek a külső kiállítása is nagyon szép. De most már csak annyit: *tolle, lege!*

Szele Miklós.

KÜLÖNFÉLÉK

Maklár Károly kunhegyesi lelkipásztort, egyházkerületünk főjegyzőjét a Kormányzó úr kormányfőtanácsossá nevezte ki. Mi a világi kitüntetések az osztójuk iránti hűséges tisztelettel és hódolattal nézzük, de mégis csak külsőségeknél értékeljük. Maklár kitüntetése azonban azért kiválóan becses, mert ennek adásakor a Kormányzó úr személyes tapasztalata alapján is tudta, hogy minden tekintetben méltó és kiemelkedő közéleti munkát tüntet ki a külső dísz adó címmel. Minden jót kívánunk nagyérdemű főjegyzőnknek.

Madar Zoltán debreceni segédlelkésznek mezőörsre történt megválasztása alkalmából jóbarátai és jóismerősei szeptember 4-én este az Angol-Királynő zöldtermében búcsú összejövetelt tartottak, amelyre mintegy száznyolcvan gyűltek össze. Itt adták át a Kossuth-utcai egyházzrészről, amelynek hat évig segédlelkésze volt, az ajándékot. Az új lelkészt szept. 11-én iktatja be hivatalába Jakab Áron, a pápai egyházmegye esperese.

A Kollégium megnyitása szeptember hó 9-én délelőtt 10 órakor a Nagytemplomban folyt le, ahol dr. Varga Jenő tanítóképzőintézeti vallás-tanár imádkozott. Az évnyitón a szülők is szép számmal vettek részt.

A Dóczy-leánynevelőintézet megnyitóját szeptember 9-én délelőtt tartotta a Kistemplomban. Itt Szele Miklós leánygimnáziumi vallás-tanár hirdetett Igét.

Evangelikus lelkészbeiktatás Debrecenben. Szeptember 4-én ünnepélyes keretek között iktatták be hivatalába Pass Lászlót, a debreceni evangelikus egyház egyhangúlag megválasztott új lelkészét. Délelőtt 10 órakor a beiktatási szertartást istentisztelet keretében Belák Sándor tokaji ev. lelkész végezte. Az új lelkészt az egyházak, a város kiküldöttei a vármegye házában tartott diszközgyűlésen üdvözölték. A tiszántúli református egyházkerület nevében Uray Sándor debreceni lelkész üdvözölte. A sok megpróbáltatáson keresztül ment egyháznak adjon Isten boldog növekedést s új kiváló lelkészének pedig erőt a nagy munkára.

A kolozsvári református theologia legutóbbi előljárósági ülése a következő ciklusra igazgatóvá: dr. Imre Lajoót, gazdasági és kon-

viktusi felügyelővé : dr. Nagy Gézát és könyvtárosná : dr. Tavasz Sándort választotta meg.

A sárospataki theologiai akadémiára az első évre 31 folyamodó közül 20, a felsőbb évekre hat kérvényező közül összesen három új hallgatót vettek fel.

A vajai református gyülekezet augusztus 28-án adta át rendeltetésének kívül-belül megjavított és új toronytetővel ellátott templomát. A környező gyülekezetekből is nagy számmal vettek részt a vajai gyülekezet örömeiben. Az újonnan megnyitott templomban Bokross Elek rohodi lelkész, em. tanácsbíró imádkozott áhítatos buzgósággal, Görömbey Péter nagykálói lelkész, egyházkerületi tanácsbíró az igehirdetés szolgálatát látta el a gyülekezeti öntudatot erősítő történelmi visszapillantásokkal gazdagított predikációval; László Ödön besenyői lelkész egy újszülött gyermeket keresztelt, az alkalomhoz szépen illeszkedő keresztelési beszéddel. Délután az újra zsúfolásig megtelt templomban Keresztessy László nyírmadai lelkész, egyházmegyei tanácsbíró hirdette az Igét bizonyosgató erővel. A gyülekezet ünnepében részt vett a Vay-család több tagja, köztük Jenőffy Jenőné úrnő, ki már sok kedves és értékes ajándékkal mutatta meg buzgó egyházszeretetét. A megjelentek között volt még Fényes Gyula apagyi főgondnok és dr. Molnár Géza kir. törvényszéki bíró is. A templomjavítási munkálatok elvégzése körül fáradhatatlanul buzgólkodott az egész presbitérium. Különös elismerés illeti Takács András főgondnokot és Molnár András gondnokot, kik minden egyéb elfoglaltságukat hátrahagyva buzgólkodtak az Úr hajléka megépítésében. Jól esik megemlékezni a községi előljáróság pártoló jóindulatáról is, kik Molnár József főjegyző és Harsányi Péter főbíró vezetésével az egyház segítségül voltak. Legfőbb elismerés azonban a gyülekezet összességét illeti, mert áldozatos tehervállalással évek óta gyűjtögette a szükséges összeget, noha az egyházi adó a földadó 200—250%-át is kitevte. **Bj.**

A beregi református egyházmegye lelkészegyesülete az elmúlt hóban tartotta értekezletét Vásárosnaményban. Éneklés és Oroszlán Sándor elnök szívéhez szóló, lelket serkentő imája után a „Soli Deo Gloria” pályamű bíraltatott Csatáry Jenő egyházmegyei főjegyző által s ítéltetett jutalomra a mű, melynek szerzője Babus Gyula belmissziói előadó volt. A leg-sarkalatosabb s kálvinista dogmáról Rác Jenő gergelyi-i lelkész értekezett szorgalmas tanulmányozás és nagy felkészültséggel. A gyülekezeti szegénygondozás témáját Orosz B. Sándor csarodai lelkész fejtegette, míg a telepítés és agrár-munkáskérdést — beregi vonatkozásban — Csatáry Dezső tákosi lelkész világította meg. Sok üdvös tervek, elgondolások közreadása után a gyűlés véget ért s azon elhatározással oszlott szét, hogy a kölcsönös — csere — szolgálatot a lelkészek jövőre intenzíven felkarolják. Közli : *Kallós Tivadar* egyes. alelnök.

Lelkészcserézés a skót misszióban. Dr. Beveridge Vilmos, a budapesti skót misszió vezetője nyugalomba vonulván, megváltik a misszió vezetésétől és visszatér Skóciába. A misszió új vezetője Calder János skót református lelkész, a brit birodalmi rend tagja lett. Munkájára Isten áldása legyen.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2729/2732—1932. szám.

Körlevél

a kebelbéli nagytiszteletű esperes urakhoz és valamennyi tanintézet tekintetes igazgató-ságához.

Tudomásulvétel céljából felhívom figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában megjelenő Hivatalos Közlöny f. hó 1-én megjelent 17. számában közölt alábbi rendeletekre :

2495—1932. eln. sz. A Népiskolai Tanterv részletes Utasításának életbeléptetése.

60,139—1932. VIII/d. sz. A Népiskolai Tanterv részletes utasításának kiadása.

60,173—1932. VIII/d. sz. Az iskolai író- és tanszerek egységesítésére vonatkozó munkálatok megindítása.

2559—1932. eln. sz. A Központi Illetményhivatal hatásköre és működése tárgyában kiadott 1932. évi 1641. eln. sz. körrendelet kiegészítése.

Debrecen, 1932 szeptember 5.

Atyafiságos szeretettel :

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

ad 2541—1932. szám.

A Debreceni Protestáns Lap folyó évi szeptember 3-i számában megjelent s a csenger-újfalusi lelkészi állásra vonatkozó pályázati hirdetés szövegét helyesbitem a következőképpen.

Az 1. sz. alatti 24 hl. 80 l. búza jelenleg tizenkilenc métermázsában adatik ki.

A 3. sz. alatti 36 hold szántó föld helyett jelenleg 44—1200 n. sz. öles hold föld tartozik a lelkészi javadalomhoz.

A pályázati határidő nem 16-án, hanem 24-én déli 12 órakor jár le.

Debrecen, 1932 szeptember 7.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

TARTALOM: Nyilnak az iskolák. — Tárcá : Sz. Z. : Goethe és a zarándokok. — Közélet : Solymosi József : „Helytálló adatok”. — M—s. : A debreceni krematórium. — Híradás : Kovácsné Huszár Jolán : Leánytábor a Balatonon. — Irodalom. — Különfélék. — Hivatalos értesítés : Körlevél. Pályázat.

Laptalajdonos : **Dr. KUN BÉLA.**

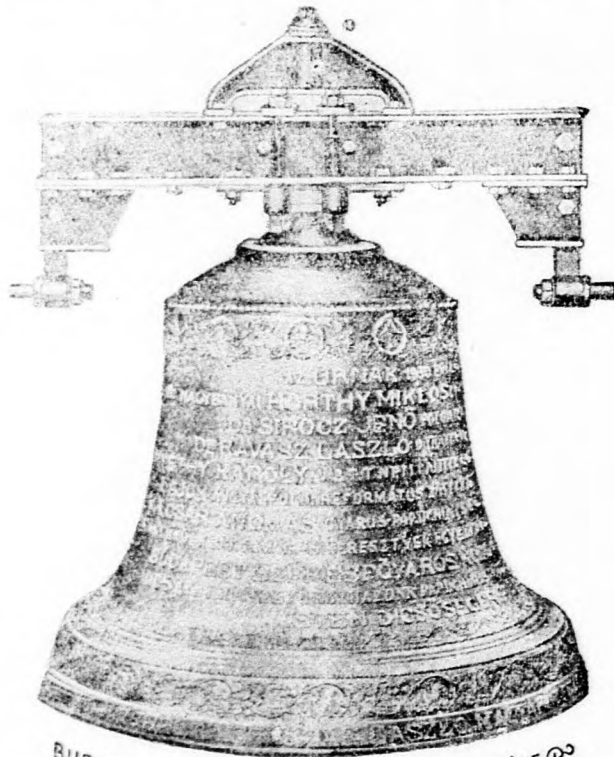
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Élőnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő lütképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932—1640

Protestáns egyházi irodalom!

- Dr. Baltazár Dezső:** Elég nékem az Isten kegyelme (Prédikációk) . . . 1.—
— A próbáltatások idejéből —.50
Csűrös: Példának okáért. I. 2.80
Czeglédy Emánuel: Baltazár Dezső református püspök életrajza 2.50
Debreczeni István: Kicsoda ez? (Prédikációk). 5.—
— Sirjatok a sírokkal (Temetési beszédek) 4.—
Dr. Erdős Károly: Méliusz világító lámpásának sugarai. —.30
Fosdick: A szolgálat értelme 4.40
Györy Elemér: A kettős tüzes nyelvek fényében (Prédikációk) 5.50
Dr. Illyés Endre: A magyar református földművelő nép lelki élete 2.90
Dr. Incze Gábor: Keresztelési beszédek 3.—
— A magyar református imádság a XVI. és XVII. században 6.—
— Az Úr áldassék! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira) 7.—
Kovács János: Gyalogösvény (52 ifjúsági prédikáció) 4.—
Dr. Sz. Kun Agota: A debreceni református Nagytemplom 3.—
Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus 3.60
Musnay: Újszövetség 8.—
— János evangéliumának és leveleinek magyarázata 4.—
— A magyar biblia története 1.20
Orosz Tamás: Napsugár a szent berkekben 4.—
Révész Imre: Kálvin élete —.80
— Révész Imre élete 8.—
Dr. Révész Imre: Az ige fénye (Prédikációk). 1.20
Szabó Gyula: Sötétségből világosság legyen! (Prédikációk) 3.—
S. Szabó József: A debreceni református kollégium tanárai és kiválóbb növendékei 3.20
Szalonnás János: A református leány (Kötve) 6.—
Dr. Török István: A Barthei theologia elméleti és gyakorló-lelkészi szempontból —.50
— Barthe Károly theológiájának kezdetei 3.—
Varga József: Korálkönyv 6.—
Dr. Vasady Béla: A hit misztériuma 7.—
Vincze Elek: Mi láttuk az ő dicsőségét... (Prédikációk) 5.—
Vincze Károly: Istennek angyalai 4.—

Fenti művek kaphatók:

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedésben, Debrecen,
Ferenc József-út 26. szám alatt.